

Trường phái Heidelberg đóng góp tạo nên tính cách Úc (Australianness)

• **Trịnh Thu Hương**

Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, ĐHQG-HCM

“Con người bẩm sinh là nghệ sĩ. Dù ở đâu, bằng cách này hay cách khác, con người đều mong muốn đưa cái đẹp vào cuộc sống của mình.” - Maxime Gorki

TÓM TẮT:

Năm 1788 người Anh đặt chân đến đất Úc và bắt đầu mở mang khai thác... tạo bước ngoặt cho lục địa này. Khi đó tính cách Úc (Australianness) còn rất mờ nhạt. Đến năm 1887 trường phái Heidelberg (the Heidelberg School) – “trường phái Ấn Tượng Úc” (Australian Impressionism) bắt đầu được thành lập. Trường phái Heidelberg là trường phái đầu tiên trong lịch sử hội họa Úc và đặt nền móng cho sự phát triển hội họa của quốc gia

Úc. Trường phái Heidelberg có công lao to lớn là với các tranh vẽ đã thể hiện, khắc họa được tính cách Úc, nổi bật 3 đặc tính chính là: “tính nam tính”; “chủ nghĩa anh hùng dân tộc nơi miền quê thôn dã” (huyền thoại dân tộc); “thiên nhiên khắc nghiệt đa dạng và độc đáo”. Bài viết này, tác giả trân trọng giới thiệu 07 tác phẩm nổi tiếng của 03 họa sỹ tiêu biểu của trường phái Heidelberg là Tom Roberts, Frederic McCubbin và Arthur Streeton.

Từ khóa: Trường phái Heidelberg, tính cách Úc, tính nam tính, huyền thoại dân tộc

1. Nước Úc phát triển và hội họa thể hiện

1.1. Nước Úc phát triển

Nước Úc là nước đa văn hóa, phản ánh sự pha trộn của nhiều yếu tố đa dạng như những di sản văn hóa của thổ dân, dấu ấn thuộc địa của Anh và các giá trị của một xã hội dân chủ chấp nhận người nhập cư từ khắp nơi trên thế giới. Suốt quá trình định cư của mình trên đất Úc những người da trắng đã không ngừng cải tạo, xây dựng và định hình nên một nước Úc với một nền văn hóa đa dạng nhưng mang những bản sắc riêng biệt của Úc.

Những người Anh khi đến vùng đất Úc, mang theo nền văn hóa Anh, nền văn hóa châu Âu. Những người dân Anh sống trên đất Úc này giai đoạn ban đầu vẫn rất nặng lòng nhớ về vùng đất Anh quốc

của họ, họ luôn dành cho nước Anh những tình cảm tốt đẹp nhất và những gì cao quý nhất, nền văn hóa Úc chịu rất nhiều ảnh hưởng của nền văn hóa Anh, đặc biệt trong những giai đoạn đầu của lịch sử. Suốt một thời gian dài, nền văn hóa Anh gần như chế ngự ở Úc.

Dần dần theo thời gian, khi những người dân Anh định cư trên đất Úc, một môi trường mới, họ sinh con đẻ cái và lập nghiệp trên vùng đất mới này, con cái họ lớn lên trên mảnh đất Úc, họ bắt đầu nảy sinh một tình cảm gắn bó mật thiết với mảnh đất Úc và trong lòng họ bắt đầu nảy sinh “tình cảm dân tộc”. Họ cảm nhận tổ quốc của mình chính là nước Úc

chứ không còn phải là nước Anh xa xôi nữa¹. Tình cảm dân tộc này là tiền đề cho sự ra đời và phát triển của một nền hội họa Úc, văn học Úc hay nói một cách bao quát là nền văn hóa Úc sau này. Qua các tác phẩm của họ, họ muốn mô tả, diễn đạt được đặc thù, đặc điểm của đất nước Úc, phong cảnh Úc, cuộc sống của con người trên đất Úc. Các nghệ sĩ đã thể hiện với một phong cách riêng biệt, một phong cách mới, mặc dù vẫn mang ảnh hưởng của văn hóa phương tây nhưng lại có sự sáng tạo, mang nét riêng biệt của Úc.

1.2. Hội họa thể hiện

Một trong những đóng góp không nhỏ trong quá trình tạo nên tính cách Úc, chúng ta phải kể đến vai trò của hội họa Úc. Hội họa là ngôn ngữ hình ảnh, ghi lại một cách rất sinh động và lý thú những biến cố lịch sử, cuộc sống hiện thực, hay phong cảnh thiên nhiên, nhất là trong những giai đoạn khi chưa có máy ảnh ra đời. Hội họa cũng là tấm gương phản ánh phong tục tập quán, tín ngưỡng, tôn giáo, đời sống văn hóa của một dân tộc như Honoré de Balzac đã từng viết “*Nghệ thuật - đó là tấm áo mặc của một dân tộc*”.

Trong những giai đoạn đầu để tạo ra và hình thành nên tính cách Úc, đặc biệt là trong giai đoạn 1880-1900, trường phái hội họa đầu tiên của Úc, trường phái Heidelberg đã có những đóng góp rất to lớn. Để hiểu rõ hơn về tính cách Úc trong những giai đoạn đầu định cư chúng ta hãy tìm hiểu những đóng góp của trường phái Heidelberg trong quá trình tạo nên tính cách Úc.

¹ Vào những thập niên 1880 và 1890, người dân Úc thường đọc tiểu thuyết Anh, còn trong hội họa thì quen thuộc với các chủ đề, đề tài của phong cảnh của Châu Âu. Nhưng cho đến khoảng những năm 1890 đã bắt đầu có một sự thay đổi. Những người dân Úc bắt đầu thấy cần phải tìm hiểu về vùng đất mà họ đang sinh sống chứ không phải những kỉ niệm xa xôi hồi tưởng về nước Anh nữa. Họ dần dần ý thức rằng họ là người Úc, và họ bắt đầu biết thưởng thức các chủ đề, các đề tài về nước Úc, trong hội họa cũng như trong văn học. Số lượng cư dân sinh ra và lớn lên ở Úc đã vượt quá số lượng di dân Anh. Với những yếu tố trên “tình cảm dân tộc” ngày càng được củng cố và phát triển mạnh mẽ. Garry Disher (người dịch Lê Thu Hương), *Úc xưa và nay*, Nxb. TP. HCM (1999).

Ngày 26/1/1788², khi lá cờ Anh quốc tung bay lần đầu tiên trên mảnh đất Úc, bắt đầu cho những sự thay đổi. Con sôt đi tìm vàng vào thập niên 1850³ đã đánh dấu một bước ngoặt quan trọng trong lịch sử Úc những năm đầu định cư. Dân số gia tăng, kinh tế phát triển. Thành phố Melbourne và Sydney thay đổi và phát triển kinh tế phồn thịnh. Melbourne được biết đến với cái tên “Melbourne tuyệt vời” (Marvellous Melbourne). Melbourne trở thành trung tâm thương mại và tài chính của Úc⁴.

Đặc biệt trên lĩnh vực hội họa thì sự ra đời của trường phái Heidelberg, đã bắt được đúng nhịp của xã hội là đi tìm và khẳng định bản sắc văn hóa Úc. Các họa sĩ của trường phái Heidelberg đã xác định được và thể hiện thành công “tính cách Úc - Australianness” trong các tác phẩm của họ, tạo được tiếng vang lớn, góp phần mở đường cho sự phát triển của hội họa Úc sau này nói riêng cũng như hình thành bản sắc văn hóa Úc nói chung.

² Ngày 26/1 đã trở thành ngày quốc khánh Úc.

³ Trong những năm 1850, dân số bang Victoria đã tăng lên khoảng 6 lần từ 87.000 người lên đến 540.000 người. Khi dân số gia tăng kéo theo kinh tế và chính trị có nhiều đổi mới. Tại các thuộc địa bắt đầu có khuynh hướng thành lập chính phủ toàn quyền. Các hiến pháp mới được soạn thảo... Trong giai đoạn 1850-1860, các con đường lộ đã nối liền các khu đảo vàng và vùng nông thôn với đô thị ven biển. Những tuyến đường sắt và hệ thống đường dây điện báo mới được thiết lập. Garry Disher (người dịch Lê Thu Hương), *Úc xưa và nay*, Nxb. TP. HCM (1999), tr.77-79.

⁴ Melbourne thu hút sự đầu tư của Anh Quốc và là cảng đầu mối xuất khẩu len của vùng Victoria và nhập khẩu hàng hóa cần thiết cho người dân trong thành phố và các vùng sâu trong nội địa. Nó nối liền và liên lạc với các thành phố khác trên thế giới, chủ yếu qua đường buôn bán. Sự phát triển của khoa học kỹ thuật, cùng với sự phát triển kinh tế đầy mạnh nhanh quá trình đô thị hóa và thay đổi lối sống. Đời sống gia đình được nâng cao, trong nhà có lò sưởi, đèn chiếu sáng, người dân được thưởng thức nhiều món ăn ngon hơn nhờ cách thức nấu ăn mới. Sự ra đời của điện thoại và máy đánh chữ giúp người ta có thể liên lạc giao thiệp nhanh và hiệu quả. Cuộc cách mạng giao thông vận tải phát triển nhanh và mạnh, nhất là hệ thống xe điện và tàu hỏa giúp cho việc đi lại thuận tiện hơn và cũng giúp thúc đẩy, phát triển và tạo điều kiện cho việc trao đổi giao lưu và phát triển văn hóa. Với bối cảnh xã hội như thế, trong giai đoạn này ở Úc bắt đầu xuất hiện một tầng lớp trung lưu giàu có, họ quan tâm và hoạt động tích cực để cải cách giáo dục, cải tạo điều kiện làm việc ở nhà máy, nâng cao đời sống cho người nghèo, v.v... Chính sự phát triển kinh tế đã giúp cho con người có điều kiện quan tâm nhiều hơn đến đời sống văn hóa tinh thần. Garry Disher (người dịch Lê Thu Hương), *Úc xưa và nay*, Nxb. TP. HCM (1999).

2. Trường phái Ấn Tượng Úc (trường phái Heidelberg)

Trường phái Ấn tượng Úc là trường phái hội họa đầu tiên của Úc (từ khi người da trắng đến định cư tại lục địa này), có đóng góp to lớn đối với hội họa Úc và góp phần to lớn vào quá trình hình thành bản sắc văn hóa Úc. Một vài họa sỹ tiêu biểu của trường phái Ấn tượng là Tom Roberts, Frederic McCubbin, Aurthur Streeton, Charles Conder... Trong phạm vi bài viết này chúng tôi xin giới thiệu 07 tác phẩm tiêu biểu nhất với chủ đề đặc trưng Úc của 3 tác giả Tom Roberts, Frederic McCubbin và Aurthur Streeton. Các tác giả khác và những tác phẩm còn lại của trường phái Heidelberg chúng tôi xin phép sẽ tiếp tục giới thiệu trong những bài viết tiếp theo.

Trại sáng tác ngoài trời và kỹ thuật mới En-plein-air

Hai họa sỹ Úc, Tom Roberts và Mc.Cubbin đi về nông trại Houston gần Box Hill, vùng ngoại ô Melbourne để vẽ tranh. Đa số các tác phẩm của Roberts và Mc.Cubbin thể hiện trong giai đoạn này đều là những bức tranh khổ nhỏ, và thường chỉ vẽ trong khoảng nửa giờ đồng hồ. Tom Roberts muốn hoàn thành các bức tranh trong một thời gian rất ngắn với mục đích là ghi lại một cách chân thực nhất và tự nhiên nhất, giống hệt với những gì diễn ra trong cuộc sống thật của đời thường hàng ngày. Roberts quan niệm rằng nghệ thuật chính là phương tiện để phản ánh về thiên nhiên một cách trực tiếp nhất. Tom nói: “*Hãy vẽ đi! Và lưu lại một điều gì đó cho riêng bạn, một cảnh tượng, một tâm trạng, hay một ý tưởng*”⁵.

Chính trong giai đoạn này, Roberts đã sử dụng và phổ biến phong cách vẽ ngoài trời “*En-plein-air*” với các họa sỹ khác⁶. Trong khi đó Tom Roberts cố

gắng hoàn tất tác phẩm của mình ngay ở ngoài trời. Tom Roberts không đi sâu chú ý vào chi tiết mà ông quan tâm đến cái tổng quát, toàn cảnh của vật thể. Để vẽ được nhanh Tom Roberts đã sử dụng những nét cọ rộng, thoáng (broad brush), điều này giúp cho các bức tranh hoàn thành rất nhanh và dễ dàng hơn nhiều. Cách vẽ này là một sáng tạo của ông và đòi hỏi tính nghệ thuật cao, sử dụng màu cũng như chủ đề của tác giả khi đặt nét cọ... chính vì lý do này mà Tom Roberts được xem như người khởi xướng của phong cách vẽ ngoài trời và các tác phẩm vẽ tranh phong cảnh của ông rất đẹp, rất thật và Tom Roberts được mệnh danh là cha đẻ của tranh phong cảnh Úc⁷.

Trại vẽ tranh của Roberts cùng với phong cách vẽ mới tại một vùng ngoại ô trở thành một nơi thu hút các họa sỹ trẻ. Vào năm 1887, Arthur Streeton tham gia vào nhóm vẽ tranh ngoài trời và trại sáng tác của các họa sỹ được dời đến *Eaglement, Heidelberg*⁸. Các họa sỹ có cùng chí hướng ngày đêm bên nhau, và rồi những tác phẩm của họ ra đời sau này được nhắc đến với cái tên là các tác phẩm của trường phái Heidelberg.

Triển lãm Ấn Tượng 9x5 vào ngày 17/8/1889 (cuộc triển lãm đầu tiên của các họa sỹ Ấn Tượng Úc và tiếng vang của nó)

Các cuộc triển lãm hội họa thì ở quốc gia nào cũng có nhưng triển lãm về hội họa và các bức tranh vẽ trên nắp của các hộp xì gà thì chỉ có duy nhất ở Úc. Các bức tranh vẽ trên nắp hộp xì gà vừa thể

---

giữa thiên nhiên đầy ánh sáng. Khi vẽ trực tiếp ngoài trời, bức vẽ có thể đón bắt và diễn tả được những màu sắc, ánh sáng thật nhất chính xác gần với thiên nhiên. Phong cách vẽ này xuất phát từ Pháp và nó được xem như một phong cách mới, đối lập, trái ngược với cách vẽ trong studio mà các họa sỹ thời trước thường làm. Một điểm đáng lưu ý trong phong cách vẽ ngoài trời mà Roberts áp dụng đó là tuy cùng mang tên là *En-plein-air* nhưng cách thể hiện và áp dụng của Roberts khác với các họa sỹ Pháp và cũng khác với các họa sỹ Úc trong giai đoạn đầu như họa sỹ Pigeonit, Von Guérard, Buvelot... Các họa sỹ Úc trong giai đoạn đầu chỉ lấy phác thảo ở ngoài trời rồi trở về nhà và hoàn tất tác phẩm của mình trong studio.

⁷ Sheila McCubbin, *Australian Art and Artists File*, Nxb. (2011).

⁸ Trường phái Ấn tượng Úc - trường phái Heidelberg được ra đời từ đây.

⁵ Robert Hughes, *The Art of Australia*, Penguin, Victoria (1966), tr.54.

⁶ Roberts đã áp dụng những kiến thức, những nguyên tắc mới về hội họa mà ông học được ở nước ngoài để vẽ về ánh sáng và màu sắc của rừng rậm nước Úc. Vẽ ngoài trời (vào thời của Tom Roberts) là một phong cách vẽ mới, toàn bộ bức tranh sẽ được vẽ

hiện tính độc đáo, sáng tạo của các họa sỹ trường phái Ấn tượng Úc vừa phản ánh được đặc tính của một xã hội di dân, một xã hội còn nghèo nàn, thiếu thốn về vật chất. “Triển lãm Ấn Tượng 9x5”⁹ với 183¹⁰ bức tranh, hầu hết là tranh cỡ nhỏ được vẽ trên nắp hộp xi gà theo kích thước 9x5 bộ Anh (khoảng 23x13cm) là cuộc triển lãm nổi tiếng và quan trọng trong lịch sử hội họa Úc.

3. Tính cách Úc được thể hiện trong tác phẩm của một số tác giả tiêu biểu của trường phái Ấn Tượng

Ngày 17/8/1889 là lời chào ra mắt chính thức của các họa sỹ Ấn Tượng với công chúng tại cuộc triển lãm. Tom Roberts người đi tiên phong của nhóm Heidelberg đã nói: “*Bằng cách biến nghệ thuật trở thành phương cách diễn đạt hoàn hảo trong một thời kỳ, ở một nơi nào đó, thì cái nghệ thuật ấy sẽ trở thành nghệ thuật của mọi thời đại và ở tất cả mọi nơi*”¹¹.

Các tác phẩm của các họa sỹ trường phái Ấn tượng Úc đã phản ánh được nét đặc thù của thiên nhiên Úc, cảnh vật Úc “... đây là lần đầu tiên các họa sỹ đã thể hiện, diễn tả được cái thiên nhiên phong cảnh Úc chan hòa ánh nắng mặt trời”¹². Tiếp

đó bằng tác phẩm tranh của mình, trường phái Ấn tượng Úc cũng lột tả được những nỗi khổ khăn vất vả của những người dân Úc trong những ngày đầu định cư, điều này tạo ra một huyền thoại dân tộc (National Myth) và góp phần vào quá trình khẳng định tinh thần dân tộc Úc.

3.1. Tom Roberts¹³ - người tiên phong và các tác phẩm tiêu biểu

Tom Roberts (1856-1931) sinh tại Durngate, Dorchester, England. Ông học tại trường đại học Melbourne... 1886 ông trở thành thành viên sáng lập của Hiệp hội Nghệ sỹ Úc (Australian Artists' Association). Ngài Ron Radford, giám đốc kiêm quản lý phòng trưng bày nghệ thuật Nam Úc nhận xét: “*Bây giờ các bức tranh của Tom Roberts có lẽ là nổi tiếng nhất và được yêu thích nhất trong số tất cả các tác phẩm nghệ thuật của Úc*”¹⁴.

Tom Roberts vẽ đủ mọi thể loại từ tranh phong cảnh, tranh sinh hoạt, tranh về thành thị đến tranh chân dung và cả những bức tranh mang tính lịch sử. Vào những thập niên 1870 thì nước Úc là nước sản xuất len lớn nhất thế giới, và ngành len đã chiếm hơn phân nửa thu nhập xuất khẩu của Úc¹⁵. Vào thời đó, một tác phẩm chỉ được xem có tính thẩm mỹ khi nó lấy đề tài từ sự tích cổ sử hoặc luân lý, rồi đến các thể loại về tranh chân dung và cuối cùng là đề tài về tranh sinh hoạt. Tom Roberts đã dũng cảm tiên phong thoát ra khỏi được những giới hạn về định kiến về mặt chọn đề tài. Ông đã lựa chọn những chủ đề gần gũi và có thực trong đời sống hàng ngày của người dân Úc. Và chính những chủ đề gần gũi và thiết thực, bắt nguồn trong đời sống của Úc đã làm cho tranh của Tom Roberts độc đáo và mang đậm bản sắc Úc.

⁹ Triển lãm được trưng bày tại phòng triển lãm Buxton trên đường Swanston, Melbourne. Triển lãm Ấn tượng 9x5 là một cuộc triển lãm độc đáo. Theo Gérôme “*khi vẽ bố cục là điều quan trọng; Nhưng trong hội họa điều đầu tiên cần phải tìm kiếm là Ấn Tượng của màu sắc*”. Các họa sỹ của trường phái Ấn Tượng giải thích thêm: “*Một tác động thì chỉ là nhất thời vì vậy một họa sỹ thuộc trường phái Ấn Tượng cố gắng tìm ra vị trí của mình. Hai nửa giờ không bao giờ giống nhau và người họa sỹ nào cố gắng vẽ một buổi chiều hoàng hôn trong hai buổi chiều liên tục, ắt hẳn không ít thì nhiều sẽ phải sử dụng đến trí nhớ đã quan sát của mình để vẽ. Vì vậy trong những tác phẩm này mục đích của các họa sỹ chính là phản ánh, mô tả thật là trung thực và do đó nắm bắt những ghi nhận đầu tiên rất thoáng qua, và rất khác nhau của tác động thị giác và ánh sáng vào thị giác*” Robert Hughes, *The Art of Australia*, Penguin, Victoria (1966), tr.55.

¹⁰ 183 bức tranh của triển lãm Ấn Tượng 9x5 là của các họa sỹ: **Roberts**: 62 bức; **Streeton**: 40 bức; **Conder**: 42 bức; **McCubbin**: 5 bức; **Richardson**: 26 bức trong đó có 6 tác phẩm điều khác; **Fall**: 3 bức; **Daly**: 1 bức. Charles Conder thể hiện rõ chủ ý của nhóm qua trang bìa mà Conder thiết kế cho cuộc triển lãm.

¹¹ Art Gallery of South Australia, *Tom Roberts*, Art Exhibitions Australia, Sydney (1998), tr.10.

¹² Bernard Smith with Terry Smith, *Australian Painting*, Oxford, Melbourne (1991), tr.82.

¹³ Khi ông 12 tuổi thì cha mất, 1869 ông cùng mẹ và các em chuyển đến Úc sống tại Colling wood, Melbourne. 1880 ông được Viện Hàn lâm Nghệ thuật Victoria (The Victoria Academy of Arts) ghi tên vào danh sách thành viên. 1881 trở về Anh học tại Viện Hàn lâm Quốc gia (The Royal Academy Schools).

¹⁴ Art Gallery of South Australia, *Tom Roberts*, Art Exhibitions Australia, Sydney (1998), tr. 10.

¹⁵ Art Gallery of South Australia, *Tom Roberts*, Art Exhibitions Australia, Sydney (1998), tr.98.

Hai tác phẩm tiêu biểu của Tom Roberts, với những chủ đề rất Úc, mà bài viết này chúng tôi giới thiệu là bức *Xén lông cừu - Shearing the Rams* và bức *Vượt thoát - The Break Away*.

Ông đã vẽ bức *Xén lông cừu* mất 2 năm (70-80 bức phác thảo). Để vẽ bức tranh ông đến sống trực tiếp tại trại xén lông cừu ở Riveria, New South Wales và ông đã hiểu rõ được đời sống, những nỗi khó khăn vất vả trong trại xén lông cừu, rồi tất cả những điều này đã được ông thể hiện trong bức tranh của mình. Tính cách Úc đậm nét nhất thể hiện trong bức *Xén lông cừu* chính là “tính nam tính”. Nước Úc trong những ngày đầu khai phá, công việc khai khẩn đất hoang, xây dựng trang trại, chăn nuôi những đàn gia súc lớn, nhất là trên một vùng đất khắc nghiệt như ở Úc thì vai trò và sức lực của người đàn ông là cực kỳ quan trọng. Xuất phát từ việc lao động nặng đòi hỏi phải có sức khỏe, và cơ bắp mới xén được lông cừu. Tính nam tính trong bức *Xén lông cừu* đã thể hiện rõ được sức mạnh của những người lao động nam trên đất Úc, đây chính là tính cách Úc.

Bức tranh được bố cục rất lạ, bố cục lệch với cách sử dụng tông màu đỏ nâu trầm của Roberts đã tạo nên chiều sâu của tranh. Với nét bút tài hoa Roberts đã khắc họa lại một cách sinh động quang cảnh lao động tại lán trại xén lông cừu. Những người thợ xén lông cừu cao lớn và những bộ râu rậm, với những đôi tay khỏe khoắn, rắn chắc, tư thế làm việc chắc chắn, thể hiện sự tài tình thiện nghệ trong công việc. Ông đã sử dụng những nét cọ tài tình, mạnh, và thoáng, tạo độ xộp của lông cừu... Bức tranh với gam nâu của những chiếc cột nhà bằng gỗ, tạo sự ấm cúng và không khí làm việc đầm ấm, tông màu vàng cam, ánh sáng hắt một bên lột tả được cái nắng chói chang của thiên nhiên Úc. Bức *Xén lông cừu* mang giá trị hiện thực cao, từ Table Talk vào ngày 30 tháng 5 năm 1890 đã nhận xét: “Đây là một bức tranh Úc đặc trưng... Nó không chỉ là một ví dụ tiêu biểu tuyệt vời về nghệ thuật hội họa Úc mà nó còn đại diện tiêu biểu cho cuộc sống

ở miền quê của Úc”¹⁶. Còn theo The Age ngày 30 tháng 5 năm 1890, thì bức tranh này được đánh giá là “Tác phẩm quan trọng nhất của tính cách Úc đặc trưng”.

Bức tranh thứ 2 của ông là bức *The Break Away - Vượt thoát* (1891). Chính Tom Roberts tự đánh giá đây là bức vẽ thành công nhất của ông. Bức *The Break Away-Vượt thoát* được xem như biểu tượng của nước Úc, đây là một tác phẩm chính, quan trọng và rất được ưa chuộng trong tài sản tranh quốc gia của trường phái Heidelberg¹⁷.

Chủ đề và thể loại (Subject and style) của bức tranh tạo một Ấn tượng mạnh. Cách xử lý màu sắc và ánh sáng, cũng như những nét cọ rộng, thoáng thể hiện rõ phong cách Ấn Tượng và vẽ theo kiểu *En-plain air*. Bức tranh thể hiện cảnh một đàn cừu khát nước đang đổ xô, chạy về phía dòng nước trong một ngày nắng hạn ở Úc. Hàng trăm con cừu từ trên cao lao xuống, như một cơn lốc, bụi mịt mù. Những con cừu Merino¹⁸ đổ xô, chen lấn nhau, lũ cừu xô ngã cả chú chó chăn cừu và trên sườn dốc đàn cừu vẫn tiếp tục ồ ạt đổ xô xuống... một stockrider¹⁹ cao lớn, mạnh mẽ cưỡi trên lưng ngựa, nghiêng người, dang tay ra cố sức để ngăn đàn cừu lại. Những công việc này nặng nhọc biết bao, đòi hỏi cả tính tháo vát lẫn lòng dũng cảm. Xa hơn trên sườn dốc, giữa cái khói bụi mịt mù của hoang mạc, bóng dáng của một kỵ sĩ khác mạnh mẽ không kém với bộ râu rậm, mũ rộng vành đang phi ngựa tới. Toàn bức tranh lột tả sự lao động vất vả của việc chăn nuôi, công việc đòi hỏi sức mạnh của những người đàn ông khỏe mạnh, cường tráng.

Các tác phẩm của Tom Roberts đã ca ngợi chân giá trị của công việc lao động cực nhọc đồng thời

¹⁶ Art Gallery of South Australia, *Tom Roberts*, Art Exhibitions Australia, Sydney (1998), tr.98.

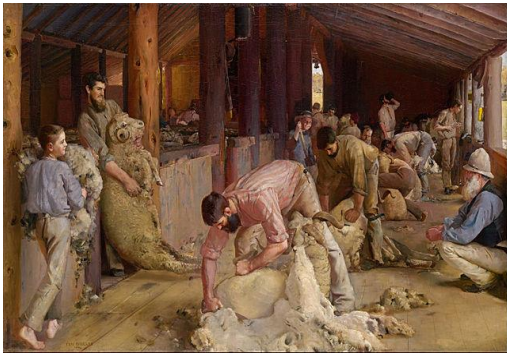
¹⁷ Art Gallery of South Australia, *Tom Roberts*, Art Exhibitions Australia, Sydney (1998), tr.108.

¹⁸ Cừu Merino, một loại cừu tiêu biểu của Úc là cừu chuyên để lấy lông. Thời đó giống cừu này là tiêu biểu của Úc, chỉ có ở Úc, ngày nay giống cừu này đã được nhân giống và đem chăn nuôi ở nhiều nước khác trên thế giới.

¹⁹ Người chăn gia súc trong trang trại Úc thời đó.

góp phần vào việc xây dựng tinh thần quốc gia của nước Úc non trẻ. Có thể nói chính ông là người đầu tiên đưa hình ảnh đất nước Úc vào trong lòng người dân Úc một cách sâu sắc, đậm nét và Ấn tượng nhất. Ngay cả những người dân Úc tuy hàng ngày, hàng tháng, hàng năm sống trên chính đất Úc đầy nắng gió, khắc nghiệt của thiên nhiên nhưng chưa hẳn họ đã cảm nhận được nét đẹp của vùng đất này và tình cảm cũng như sự yêu thương của họ giành cho vùng đất mà họ gắn bó. Chính các tác phẩm của Tom Roberts đã khắc họa cái phong cảnh quen thuộc, cái công việc bình thường nhưng chính là cuộc sống ấy vào hội họa và các tác phẩm của ông giống như một hồi chuông ngân vang thức tỉnh tâm lý người dân Úc, khơi dậy trong lòng những người dân Úc tình cảm đang lớn dần lên trong trái tim mỗi người, đó là tình cảm dân tộc, để tự nhìn nhận về bản thân mình mà tự khẳng định mình. Các tác phẩm của Tom Roberts luôn luôn được người dân Úc yêu thích, trân trọng và tự hào, Tom Roberts được tặng danh hiệu là con người biểu tượng ICON MAN²⁰.

Hình 1. (Tom Roberts) Shearing the Rams- Xén lông cừu; Phòng triển lãm tranh Quốc gia Victoria, Melbourne

Hình 2. (Tom Roberts) The Break Away- Vượt thoát; Phòng trưng bày nghệ thuật Nam Úc

3.2. Frederic Mc Cubbin²¹ (1855-1917) họa sỹ vẽ rừng rậm và một vài tác phẩm tiêu biểu

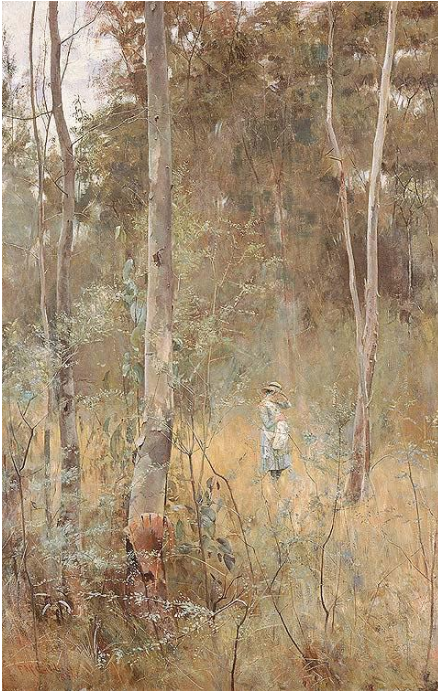
Frederic Mc Cubbin là họa sỹ chuyên vẽ về rừng rậm và những nơi xa xôi hẻo lánh của Úc. Ông vẽ nhiều về các chủ đề quốc gia, đề cập đến sự đau khổ, chán nản, u sầu. Các tác phẩm của Frederic Mc Cubbin thường vẽ về những đề tài, những chủ đề rất Úc, như sự cách ly (Isolation), việc khai hoang mở đất (Pioneering) và sự đấu tranh chống lại sự khắc nghiệt của thiên nhiên. Ba tác phẩm tiêu biểu của Frederic Mc Cubbin, mang đậm tính cách Úc đó là các bức tranh *The lost child - Đứa trẻ lạc*, *Down on his luck - Vận rủi của kẻ lang thang* và bức *The Pioneer - Những người Tiên phong*. Bức tranh *The lost child - Đứa trẻ lạc*, Frederic Mc Cubbin giới thiệu với chúng ta nỗi đau, thảm kịch, câu chuyện buồn khá phổ biến của người di dân trên vùng đất mới thời đó... những đứa trẻ theo cha mẹ đi khẩn hoang và bị lạc, rồi mất tích và có thể bị chết trong rừng bạch đàn²². Bức tranh vẽ theo khổ dọc, với quang cảnh của một rừng cây rậm rạp, cây to, cây nhỏ, cây cao, cây thấp đan xem vào nhau. Những rặng cây phía xa càng đan ken kín mít hơn không

²⁰ Art Gallery of South Australia, *Tom Roberts*, Art Exhibitions Australia, Sydney (1998).

²¹ Frederic McCubbin (1855-1917), sinh tại Melbourne, Úc. Ông học tại trường Mỹ thuật (the Gallery School). Cuộc đời ông gắn bó với quê nhà, ông rất hiếm khi có những chuyến đi xa rời quê hương.

²² Một loại cây cũng được xem là cây đặc trưng của Úc.

lối ra. Một đứa bé con bị lạc đang đứng khóc giữa rừng, rừng cây sâu thẳm rậm rạp, giữa những đám nắng loang lổ xuyên qua những vòm lá chiếu xuống nền đất. Đứa trẻ đang đưa tay lên mặt khóc còn tay kia thì đang cầm một chiếc khăn. Mặt đất cỏ mọc um tùm, rậm rì, hoang sơ không dấu chân người. Ở trong một góc tranh vẽ có một mảng trời nhỏ, những ánh nắng từ mảng trời lọt qua những vòm lá cây chiếu xuống làm khu rừng sáng hơn và hoạ sỹ thể hiện màu ánh sáng vàng này chính là màu vàng của nước Úc.

Hình 3. (Frederic McCubbin) *The lost child- Đứa trẻ lạc*; Phòng triển lãm tranh Quốc gia Victoria

Đến bức tranh *Down on his luck- Vận rủi của kẻ lang thang* lại cho chúng ta thấy số phận, cuộc đời của các “Bushmen”²³.

²³ Bushmen là một khái niệm đặc biệt, chỉ có riêng ở Úc, dùng để chỉ những người sống trong các vùng rừng hoang sơ, những nơi xa xôi hẻo lánh của Úc. Họ lang thang đi tìm vàng hay đi tìm việc, họ đi từ nông trại này sang nông trại khác để tìm kẻ sinh nhai. Họ chịu làm đủ mọi việc như sửa một cái hàng rào, vắt sữa bò, cho đến việc cắt lông cừu hay đi đào vàng... và dù cho họ chịu khó cỡ mấy nhưng số phận vẫn không mỉm cười với họ.

Hình 4. (Frederic McCubbin) *Down on his luck - Vận rủi của kẻ lang thang*; Phòng triển lãm tranh Tây Úc

Bức tranh vẽ một rừng cây, một lối đi và kẻ lang thang ngồi chống tay tư lự, bộ quần áo nhàu nhĩ, lấm đầy bụi đường, đôi giày há mồm rách nát sau nhiều ngày lặn lội phải vượt đường xa xôi vất vả. Nét mặt đầy ưu tư, lo lắng và mệt mỏi, bộ râu rậm, xồm xoàm lâu ngày rời chằng tia tốt. Tài sản của anh vèn vện một chút đồ buộc túm lại, vứt gọn dưới chân. Đằng sau là cả một cánh rừng rậm, sâu thẳm, mênh mang và hun hút.

Tiếp đến là bộ 03 bức tranh *The Pioneer- Những người Tiên phong*. Theo *The Age* ngày 27/3/1906 thì “cho đến giờ này, đây là bức tranh có ý nghĩa nhất được tạo ra trong lịch sử mỹ thuật nước Úc”.

Bộ 03 bức tranh giống như một cuốn phim quay chậm kể về cuộc đời của một cặp vợ chồng di dân đến định cư trên đất Úc, cho đến lúc họ trở về với đất.

Hình 5. (Frederic Mc.Cubbin) bộ 03 bức tranh *The Pioneer- Những người Tiên phong*; Phòng triển lãm tranh Quốc gia Victoria

Bức 1: Vẽ cảnh một người đàn ông và một người phụ nữ đến nơi bằng một cỗ xe đơn sơ ở giữa một khu rừng bạch đàn, đất đai hoang sơ, rậm rạp. Họ không có nhà cửa, bộ mặt lộ rõ vẻ mệt mỏi, tư lự, không biết tương lai sẽ ra sao, nhưng họ đã nhóm được lửa lên, đây chính là sự sống, sự hi vọng. Toàn cảnh bức tranh mô tả được sự khó khăn của những người di dân mới đến trong những ngày đầu để tạo dựng cuộc sống mới.

Bức 2: Thể hiện thành quả lao động của những người di dân. Vẫn người đàn ông và người phụ nữ đó, trên mảnh đất ấy, trong khu rừng bạch đàn, giờ đây họ đã có được một mái nhà, gia đình họ lại có thêm một bé trai bụ bẫm, được mẹ bế trên tay. Màu sắc của bức tranh sáng hơn, rừng bạch đàn vẫn rậm rạp, nhưng với bàn tay lao động của con người, khu rừng đã bớt âm u, bầu trời xanh hy vọng thấp thoáng qua đám lá cây.

Bức 3: Trong bức tranh cuối không còn hình ảnh gia đình của người di dân nữa mà là cảnh một người đàn ông đang cúi xuống nắm mồ. Người đàn ông một chân quỳ, một chân chống một tay để trên cây thánh giá. Vẫn cảnh khu rừng cũ, nhưng rừng đã được khai khẩn thoáng hơn. Ở bức tranh thứ 3 Mc Cubbin giành một khoảng sáng vẽ những rặng cây xa xa là hình ảnh núi, sông... cho thấy cuộc sống đã cải thiện. Bầu trời được vẽ rõ ràng hơn, phía xa là những mảng nắng, những rặng cây, con sông uốn lượn, sắc trời ửng hồng ánh lên niềm hy vọng, lạc quan về một tương lai tươi sáng.

Trong bức tranh này Mc Cubbin đưa ra 2 hình ảnh tương phản nhau, bia mộ có cây thánh giá tượng trưng cho sự đau thương mất mát và một bầu trời ửng hồng đầy lạc quan hy vọng. Khi đưa ra sự tương phản này tác giả muốn nhấn mạnh đến sự hi sinh cao cả của những người tiên phong đi khai hoang mở đất. Mồ hôi và nước mắt, sự lao động vất vả, và biết bao gian khổ họ đã gánh chịu để xây dựng trên mảnh đất Úc mới này và rồi họ trở về với đất trong sự hy sinh thầm lặng. Từ những tác phẩm như thế đã giúp cho những thế hệ người Úc sau này

thấy rõ được những nỗi nhọc nhằn và công lao của các bậc tiền nhân.

3.3. Arthur Streeton²⁴ (1867-1943) và một vài tác phẩm tiêu biểu

Họa sỹ Arthur Streeton là một công dân Úc thực thụ. Ông sinh ra tại bang Victoria- Úc. Streeton đã đóng góp 40 tác phẩm tham gia trong triển lãm Ấn tượng 9x5 (1889) và 7 năm sau (1896) ông mở triển lãm cá nhân tại Melbourne. Năm 1937 ông được phong hiệp sỹ vì có nhiều đóng góp cho nền hội họa Úc. Theo giáo sư Han Cock-1930 nói : “...*đối với người dân Úc thì tranh của Streeton đã trở thành một tập quán của quốc gia*”²⁵. Tranh của Streeton được ví như bản nhạc hòa âm “*Bản nhạc hòa âm này rất có giá trị đối với chúng ta-những người dân Úc... theo dòng thời gian, tranh của Streeton và những ngụ ý chứa đựng trong đó sẽ vang vọng mãi trong quá trình trường tồn của quốc gia... chúng ta sẽ chỉ thực sự được thỏa mãn với hình tượng đất nước chúng ta được thể hiện qua những con dân Úc với những bộ óc độc lập của riêng đất nước chúng ta, và tất cả những điều này đã được thể hiện trong tranh phong cảnh mà Streeton chính là người chủ đạo*”²⁶.

Streeton là họa sỹ chuyên vẽ tranh phong cảnh, phong cảnh Úc tồn tại với những điều kiện riêng biệt, độc đáo mà thiên nhiên Úc mới có. Streeton

²⁴ Arthur Streeton(1867-1943), sinh ra tại Victoria-Úc, học trường Mỹ thuật thiết kế Melbourne (The Gallery School of Design) từ 1882-1888. 1897 đi Châu Âu (ghé qua Ai Cập, Ý, và dừng chân ở London), tại London ông chịu ảnh hưởng về cách vẽ tranh phong cảnh của họa sỹ John Constable và Wilson Steer. Trong vòng 9 năm tiếp theo ông triển lãm các tác phẩm của mình ở Paris và Berlin. 1901 triển lãm tranh ở Viện Hàn Lâm Hoàng Gia London (Royal Academy in London). Hai năm sau, 1906 trở về Melbourne mở triển lãm tranh. Tiếp tục đi Châu Âu và 1914 trở về Úc sống và định cư. 1918 tham gia quân đội và làm họa sỹ thời chiến ở Úc đến 1922. 1929 tham gia làm nhà phê bình nghệ thuật cho tờ Argus, Melbourne. Streeton dành trọn khoảng thời gian cuối đời vẽ về rừng rậm bang Victoria, Úc (Victorian Bush).

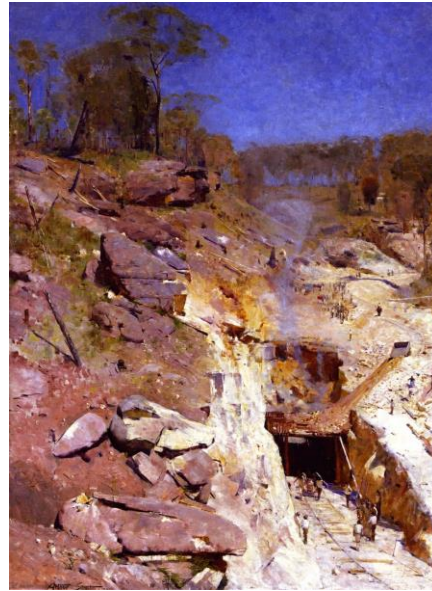
²⁵ Robert Hughes, *The Art of Australia*, Penguin, Victoria (1966); Donald Williams, *In Our Own Image the Story of Australian Art 1788-1989*, McGraw B-Hill Book Company Sydney (1993), tr.54.

²⁶ Robert Hughes, *The Art of Australia*, Penguin, Victoria (1966), tr.75.

cho rằng con người không thể là thước đo của cảnh vật, và “vùng đất Úc là vùng đất của màu xanh và màu vàng” (the land of blue and gold)²⁷. Chính phong cảnh Úc đã đưa Streeton đến sự sáng tạo ra những tác phẩm mang đầy phong cách và đặc điểm riêng biệt mà chỉ riêng Streeton mới thể hiện được mà thôi²⁸. Hai tác phẩm tiêu biểu của Streeton với chủ đề rất Úc đó là bức *Fire's On - Lửa cháy* và *The Purple Noon's Transparent Might - Sức mạnh trong suốt của buổi trưa màu tím*.

Trong một lần đi vẽ tranh về miền quê xa xôi, ở dãy núi Blue (Blue Mountains), Streeton chứng kiến vụ tai nạn lao động của những người công nhân đào đường hầm. Vụ nổ trong đường hầm đã cướp đi sinh mạng của rất nhiều người thợ. Xúc động và đau xót trước tầm thảm kịch được tận mắt chứng kiến, Streeton đã vẽ bức tranh *Fire's on, Lapstone Tunnel - Lửa cháy ở đường hầm Lapstone 1891*. Cảnh công trường làm đường hầm Lapstone, lửa đang cháy, khói bốc cao, đất đá ngổn ngang trải rộng khắp nơi, đám đông người lao động tập nập bận rộn. Phía dưới sâu là miệng cửa hầm, 4 người thợ đang khênh xác một nạn nhân. Nỗi buồn lan tỏa bao trùm lấy đám thợ đang đứng tùm tùm, bất lực trước cái chết của đồng nghiệp mình. Khung cảnh thiên nhiên Úc được họa sỹ thể hiện bao la rộng lớn nhưng rất khắc nghiệt, cây cối không một màu xanh tươi, mà chỉ là một màu nâu vàng, bầu trời xanh ngắt, không gợn bóng mây, những tảng đá nằm trơ trọi dưới ánh nắng mặt trời, rêu cỏ của vùng núi chỉ còn lơ thơ cũng với màu xanh vàng cằn lặt tả được cái nóng như thiêu đốt, chói chang của xứ Úc. Bức tranh đẹp, mang giá trị nghệ thuật cao và giá trị hiện thực sâu sắc.

Hình 6. (Arthur Streeton) *Fire's on, Lapstone Tunnel*- Lửa cháy ở đường hầm Lapstone 1891; Phòng triển lãm tranh Queensland.

Bức *The Purple Noon's Transparent Might - Sức mạnh trong suốt của buổi trưa màu tím*. Bức tranh vẽ cảnh thiên nhiên miền quê, dòng sông vào mùa nước cạn. Khí hậu Úc khắc nghiệt, mùa khô thiếu nước, dòng sông cạn thu hẹp để lộ bờ sông thoải màu vàng nhạt. Lòng sông cạn nước, còn lại vùng nước nông lộ rõ đáy sông được tác giả thể hiện bằng màu nâu nhạt và sắc tím xanh điểm những vệt sóng nước trắng trong suốt và mong manh.

Hai bên bờ là những rặng cây Bạch đàn lá kim màu xanh vàng. Cánh đồng rộng trải dài vàng nhạt, chạy tít tắp đến tận chân trời, xa hơn nữa rặng núi mờ nhạt màu tím huyền ảo, thấp thoáng những mái nhà thôn dã ẩn hiện sau những lùm cây... Bức tranh được thể hiện từ gần đến xa, cảnh vật mờ dần theo chiều dòng sông uốn lượn đến tận vệt núi tím nhạt. Dòng sông lúc ẩn mình sau rặng cây, rồi hiện ra xanh nhạt về phía rặng núi càng làm tăng sự mênh mông khoáng đạt của phong cảnh Úc. Streeton quan niệm rằng nước Úc là vùng đất của màu xanh và màu vàng, màu xanh của dòng sông, màu vàng của

²⁷ Donald Williams, *In Our Own Image the Story of Australian Art 1788-1989*, McGraw B-Hill Book Company Sydney (1993)

²⁸ Robert Hughes, *The Art of Australia*, Penguin, Victoria (1966)

cây cối vào mùa khô cạn nước, cánh đồng chỉ là một màu cỏ úa.

Hình 7. (Arthur Streeton) *The Purple Noon's Transparent Might - Sức mạnh trong suốt của buổi trưa màu tím*, Phòng triển lãm tranh Quốc gia Victoria

4. Kết luận

Trường phái Ấn tượng Úc là trường phái hội họa đầu tiên trong lịch sử mỹ thuật Úc. Với hai thể loại chính là tranh phong cảnh và tranh sinh hoạt, lịch sử. Các tác phẩm của trường phái Ấn tượng Úc đã góp phần to lớn trong quá trình khẳng định tinh thần dân tộc Úc, tính cách Úc. Tính cách Úc ở đây được thể hiện thông qua tính chất nam tính, chủ nghĩa anh hùng dân tộc và một thiên nhiên Úc rất riêng biệt.

Nét nổi bật của nước Úc - xã hội Úc trong những giai đoạn đầu định cư chính là “tính nam tính”. Giai đoạn đầu của lịch sử, nước Úc là nơi giam giữ tù nhân, số đông là đàn ông. Khi việc lưu đày chấm dứt, thuộc địa Úc muốn mở rộng đất đai, xây dựng trang trại, chăn nuôi cừu để phát triển kinh tế... tất cả những công việc nặng nhọc này đều do những người đàn ông gánh vác, nên tính nam tính là một đặc trưng nổi bật trong xã hội Úc thời bấy giờ, thể hiện qua các tác phẩm *Shearing the Rams - Xén lông cừu*, *The Break Away - Vượt thoát...*

“Chủ nghĩa anh hùng dân tộc” hay “huyền thoại dân tộc” của Úc luôn đi liền với hình ảnh miền quê, nơi thôn dã, hình ảnh của những Bushmen, sự hi

sinh thẳm lặng của những người đi tiên phong, khai hoang mở đất, xây dựng đất nước Úc. Huyền thoại dân tộc được làm nên bởi những con người sống trong rừng, sống ở miền quê, sống ở những nơi xa xôi hẻo lánh. Các hình ảnh này được các họa sỹ Ấn tượng Úc thể hiện qua tranh đã được công chúng Úc đón nhận nồng nhiệt và các họa sỹ Ấn tượng Úc đã trở thành nổi tiếng và dành trọn tình yêu thương, mến mộ của người dân Úc²⁹. Các tác phẩm tiêu biểu của họ là bức *The Lost Child - đứa trẻ lạc*, *Down on His Luck - Vận rủi của kẻ lang thang*, *The Pioneer - Những người Tiên phong...*

Nét đặc thù nổi bật riêng biệt của thiên nhiên Úc với ánh nắng chói chang oi bức, một thiên nhiên khắc nghiệt, vùng đất của màu xanh và màu vàng với những cây Bạch đàn Melaleuca chỉ có ở nơi đây được thể hiện qua các tác phẩm tiêu biểu như *Fire's On - Lửa cháy*, *The Purple Noon's Transparent Might - Sức mạnh trong suốt của buổi trưa màu tím...*

Nước Úc với một lịch sử non trẻ, hơn 200 năm, (226 năm, từ 1788 đến 2014) từ một vùng đất là nơi lưu đày tù nhân... nay đã phát triển thành một quốc gia vững mạnh, với dân số năm 2014 ước tính khoảng 23,633,268 triệu người³⁰ là quốc gia có nền kinh tế xếp hàng thứ 12 trên thế giới, là quốc gia có chỉ số phát triển con người cao thứ hai toàn cầu, GDP bình quân đầu người của Úc năm 2013 là 67.468,07 USD³¹.

Suốt trong quá trình xây dựng và phát triển của quốc gia người dân Úc luôn trân trọng, yêu mến những đóng góp to lớn của trường phái Heidelberg. Tên tuổi của trường phái Heidelberg đã đi vào lịch sử hội họa Úc và những đóng góp của trường phái Heidelberg cho nền văn hóa Úc đã vượt thời gian, mãi mãi trường tồn.

²⁹ Bernard Smith with Terry Smith, *Australian Painting*, Oxford, Melbourne (1991), tr.84.

³⁰ <http://worldpopulationreview.com/countries/australia-population/>

³¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_Australia

The Heidelberg School in forming Australianness

• Trinh Thu Huong

University of Social Sciences and Humanities, VNU-HCM

ABSTRACT:

In 1788, English people settled down in Australia, cleared and cultivated the land, making a big turning point to this old continent. Australianness was still vague in these initial years of the white settlement. Heidelberg School, the first school in Australian art, which emerged in 1887, laid the foundation for Australia's visual arts history as well as forming

the Australianness with three mains characters: "strong, masculine labour", "national myth" and "harsh land of unique nature diversity". In this paper, the writer would like to introduce 7 masterpieces by three prominent Australian artists of the Heidelberg school: Tom Roberts, Frederic Mc.Cubbin, and Arthur Streeton.

Keywords: *the Heidelberg School, Australianness, strong masculine labour, national myth*

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Bernard Hoeffert, James Wingate, Henk Bak, Art in Diversity, Adelina Modesti, Nxb. Longman, (1995).
- [2]. Nicola Hodge & Libby Anson, The A- Z the World's Greatest and Most Popular Artists and their Works of Art, Nxb. Macmillian (1995).
- [3]. Robert Hughes, The Art of Australia, Nxb. Penguin, Victoria (1966).
- [4]. Art Gallery of South Australia, Tom Roberts, Art Exhibitions Australia, Sydney (1998).
- [5]. Wendy Beckett (người dịch Lê Thanh Lộc), Lịch sử hội họa, Nxb. Văn hóa thông tin (1996).
- [6]. Leigh Astbury, Alan Dilnot, Heidelberg and Beyond: A Study of Late Nineteenth Century Australian Art and Its Legacy, Nxb. Monash University, (2005).
- [7]. Axiom Publishing, Heidelberg School, Nxb. Axiom Australia, (2013).
- [8]. Geoffrey Dutton, Famous Australian Art - Tom Roberts, 1856-1931, Nxb. Oz, (1987).
- [9]. Sheila McCubbin, Sheila McCubbin: Australian Art and Artists File, Australia, (2011).
- [10]. Trinh Thu Huong, Sự đóng góp của trường phái Ấn Tượng Úc – trường phái Heidelberg trong quá trình tạo nên tính cách Úc (Australianness) (khóa luận tốt nghiệp), (2000).
- [11]. Huỳnh Bội Trân, Chủ đề Lao động trong hội họa phương Tây, Báo Lao động Đồng Nai, tr.32, Xuân (1997).
- [12]. Bernard Smith with Terry Smith, Australian Painting, Nxb. Oxford, Melbourne (1991).

- [13]. Gombrich, The Story of Art (15th edition), Nxb. Prentice-Hall, Inc. Englewood Cliffs, New Jersey (1989).
- [14]. Bruce Elder, This is Australia, New Holland (1996).
- [15]. Donald Richardson, Art in Australia, Nxb. Longman, Cheshire (1989).
- [16]. Donald Williams, In Our Own Image the Story of Australian Art 1788-1989, McGraw B-Hill Book Company Sydney (1993).
- [17]. Huỳnh Bội Trân, Giáo trình Lịch sử Mỹ thuật phương Tây, Bộ văn hóa thông tin, Trường mỹ thuật trang trí Đồng Nai (1998).
- [18]. Bernard Smith with Terry Smith, Australian Painting, Nxb. Oxford, Melbourne (1991).
- [19]. Garry Disher (người dịch Lê Thu Hường), Úc xưa và nay, Nxb. Tp. HCM (1999).
- [20]. Janfon Hanry N. Abramf, History of Art, N.Y (1986).
- [21]. Bernard Smith with Terry Smith, Australian Painting, Nxb. Oxford, Melbourne (1991).
- [22]. Jacques Charpier & Pierre Séghers (người dịch Lê Thanh Lộc), Nghệ Thuật hội họa, Nxb.Trẻ (1996).
- [23]. Leigh Astbury, City Bushmen the Heidelberg School and the Rural Mythology, Nxb. Oxford, Melbourne (1985).
- [24]. Leigh Astbury, Sunlight and Shadow Australian Impressionist Painters 1880-1900, Bay Book, New South Wales (1989).
- [25]. Margaret Nicholson, The Little Aussie Fact Book, Nxb. Penguin (1998).
- [26]. Nhiều tác giả, Đường vào Australia, Nxb. Oxford, Melbourne (1991).